Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 28ης Απριλίου 2022*

«Προδικαστική παραπομπή – Οδηγία 2014/24/ΕΕ – Διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων – Άρθρο 63 – Στήριξη ένωσης οικονομικών φορέων στις δυνατότητες άλλων φορέων – Δυνατότητα της αναθέτουσας αρχής να απαιτήσει την εκτέλεση ορισμένων κρίσιμων καθηκόντων από έναν συμμετέχοντα στην ένωση οικονομικών φορέων – Εθνική κανονιστική ρύθμιση κατά την οποία η επιχείρηση που εκπροσωπεί ένωση οικονομικών φορέων οφείλει να πληροί τα κριτήρια και να εκτελεί τις παροχές κατά το μεγαλύτερο μέρος τους»

Στην υπόθεση C-642/20,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Consiglio di Giustizia amministrativa per la Regione siciliana (Συμβούλιο διοικητικής δικαιοσύνης της Περιφέρειας Σικελίας, Ιταλία) με απόφαση της 14ης Οκτωβρίου 2020, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 27 Νοεμβρίου 2020, στο πλαίσιο της δίκης

Caruter Srl

κατά

S.R.R. Messina Provincia SCpA,

Comune di Basicò,

Comune di Falcone,

Comune di Fondachelli Fantina,

Comune di Gioiosa Marea,

Comune di Librizzi,

Comune di Mazzarrà Sant'Andrea,

Comune di Montagnareale,

Comune di Oliveri,

Comune di Piraino,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

Comune di San Piero Patti,

Comune di Sant'Angelo di Brolo,

Regione Siciliana – Urega – Ufficio regionale espletamento gare d'appalti lavori pubblici Messina,

Regione Siciliana – Assessorato regionale delle infrastrutture e della mobilità,

παρισταμένων των:

Ditta individuale Pippo Pizzo,

Onofaro Antonino Srl,

Gial Plast Srl,

Colombo Biagio Srl,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους K. Λυκούργο, πρόεδρο τμήματος, S. Rodin (εισηγητή), J.-C. Bonichot, L. S. Rossi και O. Spineanu-Matei, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Campos Sánchez-Bordona

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– η Ditta individuale Pippo Pizzo, εκπροσωπούμενη από τον R. Rotigliano, avvocato,

– η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την G. Palmieri, επικουρούμενη από την C. Colelli, avvocato dello Stato, και τον M. Cherubini, procuratore dello Stato,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους G. Wils, G. Gattinara και P. Ondrůšek,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 63 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με τις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων και την κατάργηση της οδηγίας 2004/18/ΕΚ

(ΕΕ 2014, L 94, σ. 65, και διορθωτικό ΕΕ 2016, L 135, σ. 120), σε συνδυασμό με τις αρχές της ελευθερίας εγκατάστασης και της ελεύθερης παροχής των υπηρεσιών που κατοχυρώνονται στα άρθρα 49 και 56 ΣΛΕΕ.

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ, αφενός, της Caruter Srl και, αφετέρου, της S.R.R. Messina Provincia SCpA (στο εξής: SRR), του Comune di Basicò (Δήμου Basicò, Ιταλία), του Comune di Falcone (Δήμου Falcone, Ιταλία), του Comune di Fondachelli Fantina (Δήμου Fondachelli Fantina, Ιταλία), του Comune di Gioiosa Marea (Δήμου Gioiosa Marea, Ιταλία), του Comune di Librizzi (Δήμου Librizzi, Ιταλία), του Comune di Mazzarrà Sant'Andrea (Δήμου Mazzarrà Sant'Andrea, Ιταλία), του Comune di Montagnareale (Δήμου Montagnareale, Ιταλία), του Comune di Oliveri (Δήμου Oliveri, Ιταλία), του Comune di Piraino (Δήμου Piraino, Ιταλία), του Comune di San Piero Patti (Δήμου San Piero Patti, Ιταλία), του Comune di Sant'Angelo di Brolo (Δήμου Sant-Angelo di Brolo, Ιταλία), καθώς και της Regione Siciliana – Urega – Ufficio regionale espletamento gare d'appalti lavori pubblici Messina (Περιφέρειας Σικελίας – Urega – Περιφερειακού Γραφείου Μεσίνα για τους διαγωνισμούς δημοσίων έργων, Ιταλία) και της Regione Siciliana – Assessorato regionale delle infrastrutture e della mobilità (Περιφέρειας Σικελίας – Διεύθυνσης υποδομών και συγκοινωνιών της Περιφέρειας Σικελίας, Ιταλία), με αντικείμενο την ανάθεση δημόσιας σύμβασης για την παροχή υπηρεσιών αποκομιδής, συλλογής και μεταφοράς στερεών και μη στερεών αστικών αποβλήτων, με ή χωρίς διαλογή, καθώς και άλλων υπηρεσιών δημόσιας υγιεινής σε 33 δήμους που μετέχουν στην SRR.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3 Κατά τις αιτιολογικές σκέψεις 1 και 2 της οδηγίας 2014/24:

«(1) Η ανάθεση δημόσιων συμβάσεων από τις αρχές των κρατών μελών ή εκ μέρους αυτών πρέπει να είναι σύμφωνη με τις αρχές της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) και ιδίως με την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, την αρχή της ελευθερίας της εγκατάστασης και της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, καθώς και με τις αρχές που απορρέουν από αυτές, όπως είναι η αρχή της ίσης μεταχείρισης, η αρχή της αποφυγής διακρίσεων, η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης, η αρχή της αναλογικότητας και η αρχή της διαφάνειας. Εντούτοις, για δημόσιες συμβάσεις που υπερβαίνουν ορισμένη αξία, είναι σκόπιμο να θεσπιστούν διατάξεις για τον συντονισμό των εθνικών διαδικασιών προμήθειας, ούτως ώστε να διασφαλίζεται ότι οι εν λόγω αρχές εφαρμόζονται στην πράξη και ότι οι δημόσιες προμήθειες είναι ανοικτές στον ανταγωνισμό.

(2) […] οι ισχύοντες κανόνες για τις δημόσιες προμήθειες […] θα πρέπει να αναθεωρηθούν και να εκσυγχρονιστούν, για να αυξηθεί η αποδοτικότητα των δημόσιων δαπανών, με τη διευκόλυνση ιδίως της συμμετοχής μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) στις δημόσιες προμήθειες […]. Επίσης, είναι αναγκαίο να διευκρινιστούν βασικές έννοιες και όροι, προκειμένου να κατοχυρωθεί η ασφάλεια δικαίου και να ενσωματωθούν ορισμένες πτυχές από τη σχετική πάγια νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.»

4 Το άρθρο 2 της οδηγίας αυτής, με τίτλο «Ορισμοί», ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

[…]

10. ως “οικονομικός φορέας” νοείται κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή δημόσιος φορέας ή ένωση αυτών των προσώπων ή/και φορέων, συμπεριλαμβανομένων των προσωρινών συμπράξεων επιχειρήσεων, που προσφέρει στην αγορά εκτέλεση εργασιών ή/και έργου, προμήθεια προϊόντων ή παροχή υπηρεσιών·

[…]».

5 Το άρθρο 19 της εν λόγω οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Οικονομικοί φορείς», ορίζει στην παράγραφο 2 τα εξής:

«Στις διαδικασίες σύναψης συμβάσεων μπορούν να συμμετέχουν ενώσεις οικονομικών φορέων, συμπεριλαμβανομένων των προσωρινών συμπράξεων. Οι αναθέτουσες αρχές δεν απαιτούν από τις εν λόγω ενώσεις να περιβληθούν συγκεκριμένη νομική μορφή για την υποβολή προσφοράς ή την αίτηση συμμετοχής.

Όπου κρίνεται αναγκαίο, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να διευκρινίζουν στα έγγραφα της διαδικασίας σύναψης σύμβασης τον τρόπο με τον οποίο οι ενώσεις οικονομικών φορέων θα πρέπει να πληρούν τις προϋποθέσεις όσον αφορά την οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκεια ή την τεχνική και επαγγελματική ικανότητα κατά το άρθρο 58, εφόσον αυτό έχει αντικειμενική και αναλογική βάση. Τα κράτη μέλη μπορούν να θέσουν τυποποιημένους όρους όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο οι ενώσεις οικονομικών φορέων ικανοποιούν τις απαιτήσεις αυτές.

Οι όροι εκτέλεσης της σύμβασης από τις ενώσεις οικονομικών φορέων, οι οποίοι είναι διαφορετικοί από εκείνους που επιβάλλονται σε μεμονωμένους συμμετέχοντες, δικαιολογούνται επίσης από αντικειμενικούς λόγους και είναι αναλογικοί.»

6 Το άρθρο 58 της ίδιας οδηγίας, με τίτλο «Κριτήρια επιλογής», ορίζει στις παραγράφους 3 και 4 τα εξής:

«3. Όσον αφορά την οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκεια, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να επιβάλλουν απαιτήσεις που να διασφαλίζουν ότι οι οικονομικοί φορείς διαθέτουν την αναγκαία οικονομική και χρηματοοικονομική ικανότητα για την εκτέλεση της σύμβασης. Για τον σκοπό αυτό, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να απαιτούν, ειδικότερα, από τους οικονομικούς φορείς να έχουν έναν ορισμένο ελάχιστο ετήσιο κύκλο εργασιών, συμπεριλαμβανομένου ορισμένου ελάχιστου κύκλου εργασιών στον τομέα δραστηριοτήτων που καλύπτεται από τη σύμβαση. Επίσης, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να απαιτούν από τους οικονομικούς φορείς να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τους ετήσιους λογαριασμούς […]. Μπορούν επίσης να απαιτούν κατάλληλο επίπεδο ασφαλιστικής κάλυψης έναντι επαγγελματικών κινδύνων.

[…]

4. Όσον αφορά την τεχνική και επαγγελματική ικανότητα, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να επιβάλλουν υποχρεώσεις που να εξασφαλίζουν ότι οι οικονομικοί φορείς διαθέτουν τους αναγκαίους ανθρώπινους και τεχνικούς πόρους και την πείρα για την εκτέλεση της σύμβασης σε κατάλληλο επίπεδο ποιότητας.

[…]»

7 Το άρθρο 63 της οδηγίας 2014/24, με τίτλο «Στήριξη στις ικανότητες άλλων φορέων», ορίζει τα εξής:

«1. Όσον αφορά τα κριτήρια της οικονομικής και χρηματοοικονομικής επάρκειας που προβλέπονται στο άρθρο 58 παράγραφος 3 και τα κριτήρια σχετικά με την τεχνική και επαγγελματική ικανότητα που προβλέπονται στο άρθρο 58 παράγραφος 4, ένας οικονομικός φορέας μπορεί, εφόσον συντρέχει περίπτωση και για συγκεκριμένη σύμβαση, να στηρίζεται στις ικανότητες άλλων φορέων, ασχέτως της νομικής φύσης των δεσμών του με αυτούς. Όσον αφορά τα κριτήρια που σχετίζονται με τους τίτλους σπουδών και τα επαγγελματικά προσόντα […] ή με τη σχετική επαγγελματική πείρα, οι οικονομικοί φορείς μπορούν, ωστόσο, να βασίζονται στις ικανότητες άλλων φορέων μόνο εάν αυτοί θα εκτελέσουν τις εργασίες ή τις υπηρεσίες για τις οποίες απαιτούνται οι συγκεκριμένες ικανότητες. Σε περίπτωση που οικονομικός φορέας επιθυμεί να στηριχθεί στις ικανότητες άλλων φορέων, αποδεικνύει στην αναθέτουσα αρχή ότι θα έχει στη διάθεσή του τους αναγκαίους πόρους, παραδείγματος χάριν, με την προσκόμιση της σχετικής δέσμευσης των φορέων αυτών για τον σκοπό αυτό.

[…]

Υπό τους ιδίους όρους, μία ένωση οικονομικών φορέων, όπως αναφέρεται στο άρθρο 19 παράγραφος 2, μπορεί να στηρίζεται στις ικανότητες των συμμετεχόντων στην ένωση ή άλλων φορέων.

2. Στην περίπτωση συμβάσεων έργων, συμβάσεων υπηρεσιών και εργασιών τοποθέτησης και εγκατάστασης στο πλαίσιο σύμβασης προμηθειών, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να απαιτούν την εκτέλεση ορισμένων κρίσιμων καθηκόντων απευθείας από τον ίδιο τον προσφέροντα ή, σε περίπτωση που η προσφορά υποβάλλεται από ένωση οικονομικών φορέων, όπως αναφέρεται στο άρθρο 19 παράγραφος 2, από έναν από τους συμμετέχοντες στην ένωση αυτή.»

Το ιταλικό δίκαιο

8 Το άρθρο 83 του decreto legislativo n. 50 – Codice dei contratti pubblici (νομοθετικού διατάγματος αριθ. 50 περί κώδικα δημοσίων συμβάσεων), της 18ης Απριλίου 2016 (τακτικό συμπλήρωμα στην GURI, αριθ. 91, της 19ης Απριλίου 2016, στο εξής: κώδικας δημοσίων συμβάσεων), το οποίο αφορά τα κριτήρια επιλογής και τη δυνατότητα συμπλήρωσης ή διευκρίνισης των υποβληθέντων εγγράφων, ορίζει στην παράγραφο 8 τα εξής:

«Οι αναθέτουσες αρχές παραθέτουν, στην προκήρυξη του διαγωνισμού ή στην πρόσκληση επιβεβαίωσης ενδιαφέροντος, τις απαιτούμενες προϋποθέσεις συμμετοχής που μπορεί να εκφράζονται ως ελάχιστα επίπεδα ικανότητας, καθώς και τα κατάλληλα αποδεικτικά μέσα, και προβαίνουν σε τυπικό και ουσιαστικό έλεγχο της ικανότητας υλοποίησης, της τεχνικής και επαγγελματικής ικανότητας, συμπεριλαμβανομένων των εσωτερικών ανθρώπινων πόρων της επιχείρησης, καθώς και των δραστηριοτήτων που πράγματι ασκούνται. Όσον αφορά τις οντότητες του άρθρου 45, παράγραφος 2, στοιχεία d, e, f και g, η προκήρυξη του διαγωνισμού αναφέρει την αναλογία κατά την οποία τα κριτήρια πρέπει να πληρούνται από τους επιμέρους συμμετέχοντες. Η επιχείρηση που εκπροσωπεί την οντότητα οφείλει σε κάθε περίπτωση να πληροί τα κριτήρια και να εκτελεί τις παροχές κατά το μεγαλύτερο μέρος τους. Οι προκηρύξεις διαγωνισμού και τα έγγραφα προσκλήσεως υποβολής προσφορών δεν επιτρέπεται να προβλέπουν άλλες απαιτήσεις επί ποινή αποκλεισμού πλην

εκείνων που προβλέπει ο παρών κώδικας και οι λοιπές ισχύουσες διατάξεις. Τέτοιες απαιτήσεις είναι σε κάθε περίπτωση άκυρες.»

9 Το άρθρο 89 του κώδικα δημοσίων συμβάσεων, το οποίο αφορά τη δυνατότητα στήριξης στις ικανότητες άλλων φορέων, προβλέπει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Ο οικονομικός φορέας, μόνος ή συμμετέχοντας σε ένωση του άρθρου 45, μπορεί, για συγκεκριμένη σύμβαση, να πληροί την απαίτηση σχετικά με την εκπλήρωση των οικονομικής, χρηματοοικονομικής, τεχνικής και επαγγελματικής φύσεως κριτηρίων που διαλαμβάνονται στο άρθρο 83, παράγραφος 1, στοιχεία b και c, και είναι αναγκαία για τη συμμετοχή σε διαδικασία διαγωνισμού, και, σε κάθε περίπτωση, εξαιρουμένων των κριτηρίων που διαλαμβάνονται στο άρθρο 80, στηριζόμενος στις ικανότητες άλλων φορέων, επίσης συμμετεχόντων στην ένωση, ασχέτως της νομικής φύσης των δεσμών του με αυτούς. […]»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

10 Η SRR προκήρυξε διαγωνισμό για την ανάθεση δημόσιας σύμβασης με αντικείμενο την παροχή υπηρεσιών αποκομιδής, συλλογής και μεταφοράς στερεών και μη στερεών αστικών αποβλήτων, με ή χωρίς διαλογή, περιλαμβανομένων των παρόμοιων αποβλήτων, καθώς και άλλων υπηρεσιών δημόσιας υγιεινής σε 33 Δήμους που μετέχουν σε αυτήν. Η σύμβαση, συνολικής αξίας 42 005 042,16 ευρώ, χωρίς τον φόρο προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ), και διάρκειας επτά ετών, υποδιαιρούνταν σε τρία τμήματα. Στην προκήρυξη του διαγωνισμού διευκρινίζονταν οι απαιτήσεις οικονομικής και χρηματοοικονομικής επάρκειας και τεχνικής ικανότητας για κάθε τμήμα. Επιπλέον, όσον αφορά την ανάθεση της σύμβασης, προβλεπόταν η εφαρμογή του κριτηρίου της πλέον συμφέρουσας από οικονομικής άποψης προσφοράς, βάσει της καλύτερης αναλογίας τιμής-ποιότητας.

11 Η σύμβαση όσον αφορά το τμήμα 2, αξίας 19 087 724,73 ευρώ, το οποίο αφορούσε την παροχή υπηρεσιών για 11 Δήμους, ανατέθηκε σε προσωρινή ένωση επιχειρήσεων στην οποία μετείχαν η ditta individuale Pippo Pizzo, η Onofaro Antonino Srl και η Gial Plast Srl (στο εξής: ATI Pippo Pizzo), ενώ στη δεύτερη θέση κατατάχθηκε η προσωρινή ένωση επιχειρήσεων στην οποία μετείχαν η Caruter Srl και η Gilma Srl (στο εξής: ATI Caruter).

12 Η Caruter άσκησε προσφυγή κατά της απόφασης για την ανάθεση της σύμβασης στην ATI Pippo Pizzo ενώπιον του Tribunale amministrativo regionale per la Sicilia (περιφερειακού διοικητικού δικαστηρίου Σικελίας, Ιταλία). Η ATI Pippo Pizzo άσκησε αντίθετη προσφυγή κατά της απόφασης με την οποία επετράπη η συμμετοχή της ATI Caruter στη διαδικασία του διαγωνισμού.

13 Με απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2019, το ως άνω δικαστήριο δέχθηκε την προσφυγή και ακύρωσε την απόφαση με την οποία επετράπη η συμμετοχή της ATI Pippo Pizzo στη διαδικασία του διαγωνισμού καθώς και την απόφαση για την ανάθεση της σύμβασης σε αυτήν. Ακύρωσε επίσης, κατ' αποδοχή της αντίθετης προσφυγής, την απόφαση με την οποία επετράπη η συμμετοχή της ATI Caruter στη διαδικασία του διαγωνισμού.

14 Το δικαστήριο αυτό επισήμανε ότι, σύμφωνα με τις συνδυασμένες διατάξεις του άρθρου 83, παράγραφος 8, και του άρθρου 89 του κώδικα δημοσίων συμβάσεων, η επιχείρηση που εκπροσωπεί ένωση επιχειρήσεων μπορεί μεν να στηρίζεται στις ικανότητες άλλων οικονομικών φορέων που μετέχουν στην ένωση αυτή αλλά υπό την προϋπόθεση ότι η ίδια πληροί τις προϋποθέσεις συμμετοχής στον διαγωνισμό και εκτελεί τις παροχές κατά το μεγαλύτερο μέρος τους σε σχέση με όλους τους λοιπούς οικονομικούς φορείς. Πλην όμως, εν προκειμένω, η ditta

individuale Pippo Pizzo δεν πληρούσε η ίδια τις προϋποθέσεις που προέβλεπε η επίμαχη στην κύρια δίκη προκήρυξη διαγωνισμού και δεν μπορούσε να στηριχθεί στις ικανότητες των λοιπών επιχειρήσεων που μετείχαν στην προσωρινή ένωση επιχειρήσεων την οποία εκπροσωπούσε.

15 Η Caruter άσκησε έφεση κατά της πρωτόδικης απόφασης ενώπιον του Consiglio di giustizia amministrativa per la Regione siciliana (Συμβουλίου διοικητικής δικαιοσύνης της Περιφέρειας Σικελίας, Ιταλία), ήτοι του αιτούντος δικαστηρίου. Από την πλευρά της, η ATI Pippo Pizzo άσκησε αντίθετη έφεση κατά της πρωτόδικης απόφασης.

16 Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι η εκ μέρους του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου ερμηνεία του κώδικα δημοσίων συμβάσεων κατά την οποία η επιχείρηση που εκπροσωπεί την ένωση επιχειρήσεων πρέπει, σε κάθε περίπτωση, να πληροί τις προϋποθέσεις συμμετοχής στον διαγωνισμό και να εκτελεί τις παροχές κατά το μεγαλύτερο μέρος τους ενδέχεται να αντιβαίνει στο άρθρο 63 της οδηγίας 2014/24, δεδομένου ότι το άρθρο αυτό δεν περιορίζει, κατά τα φαινόμενα, τη δυνατότητα ενός οικονομικού φορέα να στηρίζεται στις ικανότητες τρίτων φορέων.

17 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Consiglio di Giustizia amministrativa per la Regione siciliana (Συμβούλιο διοικητικής δικαιοσύνης της Περιφέρειας Σικελίας, Ιταλία) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το εξής προδικαστικό ερώτημα:

«Αντιτίθεται το άρθρο 63 της οδηγίας [2014/24], σχετικά με τον θεσμό της στήριξης στις ικανότητες άλλων φορέων, σε συνδυασμό με τις αρχές της ελευθερίας εγκατάστασης και της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, οι οποίες προβλέπονται στα άρθρα 49 και 56 ΣΛΕΕ, στην εφαρμογή της ιταλικής ρύθμισης σχετικά με "κριτήρια επιλογής και τακτοποίηση μη κανονικών προσφορών" που προβλέπεται στο άρθρο 83, παράγραφος 8, [τρίτη] περίοδος, του κώδικα δημοσίων συμβάσεων […], κατά την οποία, σε περίπτωση στήριξης στις ικανότητες άλλων φορέων (θεσμός ο οποίος προβλέπεται στο άρθρο 89 του κώδικα δημοσίων συμβάσεων […]), η επιχείρηση που εκπροσωπεί ένωση οικονομικών φορέων οφείλει σε κάθε περίπτωση να πληροί τα κριτήρια και να εκτελεί τις παροχές κατά το μεγαλύτερο μέρος τους;»

Επί του αιτήματος υπαγωγής της υποθέσεως στην ταχεία διαδικασία

18 Το αιτούν δικαστήριο ζήτησε την εκδίκαση της υπό κρίση υποθέσεως κατά την ταχεία διαδικασία του άρθρου 105 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου.

19 Προς στήριξη του αιτήματός του, το αιτούν δικαστήριο εκθέτει ότι με την υπό κρίση υπόθεση τίθεται ένα ζήτημα αρχής το οποίο επηρεάζει τις αποφάσεις των οικονομικών φορέων που επιθυμούν να στηριχθούν στις ικανότητες τρίτης επιχείρησης για να συμμετάσχουν σε διαδικασία διαγωνισμού και ότι το ζήτημα αυτό αποτελεί αντικείμενο μεγάλου αριθμού ένδικων διαφορών ενώπιον των ιταλικών δικαστηρίων. Επιπλέον, δεδομένου ότι το ίδιο έχει αποφανθεί επί των λοιπών επιχειρημάτων, η συνέχιση της διαδικασίας του επίμαχου στην κύρια διαγωνισμού εξαρτάται από την απόφαση του Δικαστηρίου. Τέλος, το τμήμα 2 του διαγωνισμού αφορά την υπηρεσία συλλογής και μεταφοράς στερεών αστικών αποβλήτων, καθώς και άλλων υπηρεσιών δημόσιας υγιεινής, για ένδεκα δήμους της Περιφέρειας Σικελίας και η αξία της σύμβασης για το εν λόγω τμήμα ανέρχεται στο ποσό των 19 087 724,73 ευρώ.

20 Το άρθρο 105, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας προβλέπει ότι, κατόπιν αιτήματος του αιτούντος δικαστηρίου ή, σε εξαιρετική περίπτωση, αυτεπαγγέλτως, ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου μπορεί να αποφασίσει, αφού ακούσει τον εισηγητή δικαστή και τον γενικό εισαγγελέα, την υπαγωγή της προδικαστικής παραπομπής σε ταχεία διαδικασία οσάκις η φύση της υποθέσεως απαιτεί να αποφανθεί το Δικαστήριο το συντομότερο δυνατόν.

21 Όσον αφορά κατ' αρχάς το γεγονός ότι το τιθέμενο ζήτημα αποτελεί αντικείμενο πληθώρας ένδικων διαφορών στην Ιταλία, υπενθυμίζεται ότι η ταχεία διαδικασία του άρθρου 105, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας αποτελεί δικονομικό μέσο για την αντιμετώπιση εξαιρετικά επείγουσας περίπτωσης (διατάξεις του Προέδρου του Δικαστηρίου της 31ης Αυγούστου 2010, UEFA και British Sky Broadcasting, C-228/10, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2010:474, σκέψη 6, της 20ής Δεκεμβρίου 2017, M. A. κ.λπ., C-661/17, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2017:1024, σκέψη 17, και της 18ης Ιανουαρίου 2019, Adusbef κ.λπ., C-686/18, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2019:68, σκέψη 11).

22 Πλην όμως, ο σημαντικός αριθμός προσώπων ή έννομων καταστάσεων που ενδέχεται να αφορά δυνητικά το υποβληθέν ερώτημα δεν μπορεί αφ' εαυτού να συνιστά εξαιρετική περίσταση ικανή να δικαιολογήσει την εφαρμογή της ταχείας διαδικασίας (διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου της 8ης Μαρτίου 2018, Vitali, C-63/18, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2018:199, σκέψη 17 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

23 Όσον αφορά εν συνεχεία το γεγονός ότι η επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης εξαρτάται από την απάντηση του Δικαστηρίου στο υποβληθέν ερώτημα, από τη νομολογία προκύπτει ότι το απλό συμφέρον των ιδιωτών, θεμιτό ασφαλώς, να προσδιοριστεί το συντομότερο δυνατόν η έκταση των δικαιωμάτων που αντλούν από το δίκαιο της Ένωσης δεν μπορεί να τεκμηριώσει την ύπαρξη εξαιρετικής περιστάσεως, κατά την έννοια του άρθρου 105, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας (διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου της 8ης Μαρτίου 2018, Vitali, C-63/18, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2018:199, σκέψη 18 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

24 Όσον αφορά εξάλλου τον φερόμενο ως επείγοντα χαρακτήρα των υπηρεσιών που αποτελούν αντικείμενο της επίμαχης στην κύρια δίκη δημόσιας σύμβασης, επισημαίνεται ότι η απαίτηση εκδίκασης της εκκρεμούς ενώπιον του Δικαστηρίου υπόθεσης το συντομότερο δυνατόν δεν μπορεί να προκύψει μόνον από το γεγονός ότι το αιτούν δικαστήριο οφείλει να εκδικάσει ταχέως τη διαφορά ούτε από το γεγονός και μόνο ότι η καθυστέρηση ή η αναστολή παροχής των υπηρεσιών που αποτελούν αντικείμενο δημόσιας σύμβασης ενδέχεται αν έχει ζημιογόνα αποτελέσματα για τους ενδιαφερομένους (πρβλ. διατάξεις του Προέδρου του Δικαστηρίου της 18ης Ιουλίου 2007, Επιτροπή κατά Πολωνίας, C-193/07, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2007:465, σκέψη 13 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, και της 8ης Μαρτίου 2018, Vitali, C-63/18, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2018:199, σκέψη 19 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

25 Τέλος, όσον αφορά την αξία της επίμαχης στην κύρια δίκη δημόσιας σύμβασης, κατά πάγια νομολογία, τα οικονομικά συμφέροντα, όσο σημαντικά και θεμιτά να είναι, δεν μπορούν να δικαιολογήσουν αφ' εαυτών την εφαρμογή της ταχείας διαδικασίας (διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου της 16ης Μαρτίου 2017, Abanca Corporación Bancaria, C-70/17, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2017:227, σκέψη 13 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

26 Υπό τις συνθήκες αυτές, ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου αποφάσισε στις 13 Ιανουαρίου 2021, αφού άκουσε τον εισηγητή δικαστή και τον γενικό εισαγγελέα, να απορρίψει την αίτηση εφαρμογής της ταχείας διαδικασίας.

Επί του παραδεκτού της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

27 Η Ιταλική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως είναι απαράδεκτη λόγω του υποθετικού χαρακτήρα του τιθέμενου ζητήματος, δεδομένου ότι, κατά την άποψή της, δεν στοιχειοθετείται ο λυσιτελής χαρακτήρας της αίτησης σε σχέση με το συγκεκριμένο αντικείμενο της υπόθεσης της κύριας δίκης.

28 Ως προς το ζήτημα αυτό, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, στο πλαίσιο της καθιερούμενης με το άρθρο 267 ΣΛΕΕ συνεργασίας μεταξύ του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων, εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο το οποίο έχει επιληφθεί της διαφοράς και το οποίο φέρει την ευθύνη της εκδοθησομένης δικαστικής αποφάσεως να αξιολογήσει, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες της υποθέσεως, τόσο την αναγκαιότητα προδικαστικής αποφάσεως για την έκδοση της δικής του αποφάσεως όσο και το λυσιτελές των ερωτημάτων που υποβάλλει στο Δικαστήριο. Ως εκ τούτου, εφόσον τα υποβληθέντα ερωτήματα αφορούν την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, το Δικαστήριο υποχρεούται, κατ' αρχήν, να αποφανθεί (απόφαση της 4ης Δεκεμβρίου 2018, Minister for Justice and Equality και Commissioner of An Garda Síochána, C-378/17, EU:C:2018:979, σκέψη 26 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

29 Συνεπώς, για τα ερωτήματα που αφορούν το δίκαιο της Ένωσης συντρέχει τεκμήριο λυσιτέλειας. Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο μπορεί να μην απαντήσει σε ερώτημα που έχει τεθεί από εθνικό δικαστήριο μόνον όταν είναι πρόδηλο ότι η ζητούμενη ερμηνεία ή εκτίμηση περί του κύρους ρυθμίσεως του δικαίου της Ένωσης ουδεμία σχέση έχει με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως ή, ακόμη, όταν δεν διαθέτει τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που κρίνει αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα υποβληθέντα ερωτήματα (πρβλ. απόφαση της 26ης Φεβρουαρίου 2013, Melloni, C-399/11, EU:C:2013:107, σκέψη 29, και διάταξη της 26ης Μαρτίου 2021, Fedasil, C-134/21, EU:C:2021:257, σκέψη 48).

30 Εν προκειμένω, επισημαίνεται ότι το προδικαστικό ερώτημα αφορά την ερμηνεία διατάξεων του δικαίου της Ένωσης, και ιδίως του άρθρου 63 της οδηγίας 2014/24, και ότι η απόφαση περί παραπομπής εκθέτει επαρκώς το πραγματικό και νομικό πλαίσιο ώστε να μπορέσει το Δικαστήριο να προσδιορίσει το περιεχόμενο του ερωτήματος.

31 Εξάλλου, δεν προκύπτει ότι η ζητούμενη ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ουδεμία σχέση έχει με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης ή ότι το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως. Πράγματι, ενώ το άρθρο 63 της οδηγίας 2014/24 επιτρέπει στις αναθέτουσες αρχές να απαιτούν από την επιχείρηση που εκπροσωπεί ένωση οικονομικών φορέων μόνον την εκτέλεση «ορισμένων κρίσιμων καθηκόντων» απευθείας από την ίδια, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι η ανάδοχος του επίμαχου διαγωνισμού αποκλείστηκε από τη διαδικασία για τον λόγο ότι δεν θα εκτελούσε τις παροχές «κατά το μεγαλύτερο μέρος τους», όπως επιτάσσει το άρθρο 83, παράγραφος 8, του κώδικα δημοσίων συμβάσεων.

32 Κατά συνέπεια, είναι αναγκαίο να δοθεί απάντηση από το Δικαστήριο ως προς την ερμηνεία την οποία ζητεί το αιτούν δικαστήριο, προκειμένου το τελευταίο να μπορέσει να εκδώσει την απόφασή του.

33 Επομένως, η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως είναι παραδεκτή.

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

34 Με το προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί αν το άρθρο 63 της οδηγίας 2014/24, σε συνδυασμό με τα άρθρα 49 και 56 ΣΛΕΕ, έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση κατά την οποία η επιχείρηση που εκπροσωπεί ένωση οικονομικών φορέων συμμετέχουσα σε διαγωνισμό για τη σύναψη δημόσιας σύμβασης πρέπει να πληροί τα κριτήρια της προκήρυξης του διαγωνισμού και να εκτελεί τις παροχές της σύμβασης κατά το μεγαλύτερο μέρος τους.

35 Επισημαίνεται ευθύς εξ αρχής ότι, όπως προκύπτει από την απόφαση περί παραπομπής, στα επίμαχα πραγματικά περιστατικά της κύριας δίκης εφαρμογή έχει η οδηγία 2014/24. Επιπλέον, υπογραμμίζεται ότι, βάσει της αιτιολογικής σκέψης της 1, οι διατάξεις της οδηγίας πρέπει να ερμηνεύονται, με γνώμονα τις αρχές της ελευθερίας εγκατάστασης και της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, καθώς και τις αρχές που απορρέουν από αυτές. Επομένως, δεν συντρέχει λόγος η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης εθνική ρύθμιση να εξεταστεί χωριστά βάσει των άρθρων 49 και 56 ΣΛΕΕ (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 10ης Νοεμβρίου 2016, Ciclat, C-199/15, EU:C:2016:853, σκέψη 25). Κατά τα λοιπά, δεδομένου ότι η παρούσα αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δεν εγείρει κανένα καινοφανές ζήτημα σχετικά με τις αρχές της ελευθερίας εγκατάστασης και της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, καθώς και τις αρχές που απορρέουν από αυτές, αρκεί η εξέταση του υποβληθέντος προδικαστικού ερωτήματος με αναφορά στην οδηγία 2014/24.

36 Το άρθρο 63 της οδηγίας προβλέπει, στην παράγραφο 1, ότι ένας οικονομικός φορέας μπορεί, για συγκεκριμένη σύμβαση, να στηρίζεται στις ικανότητες άλλων φορέων, όσον αφορά τα κριτήρια της οικονομικής και χρηματοοικονομικής επάρκειας και τα κριτήρια σχετικά με την τεχνική και επαγγελματική ικανότητα, και ότι, υπό τους ίδιους όρους, μια ένωση οικονομικών φορέων μπορεί να στηρίζεται στις ικανότητες των συμμετεχόντων στην ένωση ή άλλων φορέων. Εξάλλου, στην παράγραφο 2 διευκρινίζεται ότι, για ορισμένα είδη συμβάσεων, μεταξύ των οποίων και οι συμβάσεις υπηρεσιών, «οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να απαιτούν την εκτέλεση ορισμένων κρίσιμων καθηκόντων απευθείας από τον ίδιο τον προσφέροντα ή, σε περίπτωση που η προσφορά υποβάλλεται από ένωση οικονομικών φορέων […], από έναν από τους συμμετέχοντες στην ένωση αυτή».

37 Πλην όμως, το άρθρο 83, παράγραφος 8, του κώδικα δημοσίων συμβάσεων, επιβάλλοντας στην επιχείρηση που εκπροσωπεί την ένωση οικονομικών φορέων να εκτελέσει τις παροχές «κατά το μεγαλύτερο μέρος τους» σε σχέση με όλα τα υπόλοιπα μέλη της ένωσης, ήτοι να εκτελέσει πάνω από το ήμισυ των παροχών που καλύπτει η σύμβαση, επιβάλλει προϋπόθεση η οποία είναι αυστηρότερη εκείνης της οδηγίας 2014/24, η οποία απλώς επιτρέπει στην αναθέτουσα αρχή να προβλέπει στην προκήρυξη του διαγωνισμού την εκτέλεση ορισμένων κρίσιμων καθηκόντων απευθείας από έναν από τους συμμετέχοντες στην ένωση οικονομικών φορέων.

38 Κατά το καθεστώς της οδηγίας, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να απαιτήσουν την εκτέλεση ορισμένων κρίσιμων καθηκόντων απευθείας από τον ίδιο τον προσφέροντα ή, σε περίπτωση που η προσφορά υποβάλλεται από ένωση οικονομικών φορέων, όπως αναφέρεται στο άρθρο 19, παράγραφος 2, της οδηγίας 2014/24, από έναν από τους συμμετέχοντες στην ένωση αυτή, ενώ κατά τις επίμαχες διατάξεις του εθνικού δικαίου, ο ίδιος ο νομοθέτης επέβαλε οριζόντια υποχρέωση, για όλες τις δημόσιες συμβάσεις στην Ιταλία, κατά την οποία η επιχείρηση που εκπροσωπεί ένωση οικονομικών φορέων πρέπει να εκτελεί τις παροχές κατά το μεγαλύτερο μέρος τους.

39 Το άρθρο 19, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2014/24 προβλέπει βεβαίως ότι τα κράτη μέλη μπορούν να θέσουν τυποποιημένους όρους όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο οι ενώσεις οικονομικών φορέων ικανοποιούν τις απαιτήσεις σχετικά με την οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκεια ή την τεχνική και επαγγελματική ικανότητα κατά το άρθρο 58 της οδηγίας.

40 Εντούτοις, μολονότι η ικανότητα εκτέλεσης των κρίσιμων καθηκόντων εμπίπτει στην έννοια της «τεχνικής ικανότητας», κατά τα άρθρα 19 και 58 της οδηγίας 2014/24, οπέρ παρέχει τη δυνατότητα στον νομοθέτη να την περιλάβει στους τυποποιημένους όρους του άρθρου 19, παράγραφος 2, ένας κανόνας όπως αυτός του άρθρου 83, παράγραφος 8, τρίτη περίοδος, του κώδικα δημοσίων συμβάσεων, ο οποίος προβλέπει υποχρέωση της επιχείρησης που εκπροσωπεί ένωση οικονομικών φορέων να εκτελεί απευθείας το μεγαλύτερο μέρος των καθηκόντων, υπερβαίνει τα επιτρεπόμενα από την οδηγία όρια. Πράγματι, ο κανόνας αυτός δεν προσδιορίζει απλώς τον τρόπο με τον οποίο μια ένωση οικονομικών φορέων πρέπει να πιστοποιεί ότι διαθέτει τους αναγκαίους ανθρώπινους και τεχνικούς πόρους για την εκτέλεση της σύμβασης, κατά την έννοια του άρθρου 19, παράγραφος 2, σε συνδυασμό με το άρθρο 58, παράγραφος 4, της οδηγίας, αλλά αφορά την ίδια την εκτέλεση της σύμβασης και επιτάσσει αυτή να γίνεται κατά το μεγαλύτερο μέρος της από την επιχείρηση που εκπροσωπεί την ένωση οικονομικών φορέων.

41 Τέλος, κατά το άρθρο 63, παράγραφος 2, της οδηγίας 2014/24, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν όντως να απαιτούν, μεταξύ άλλων και όσον αφορά τις συμβάσεις υπηρεσιών, την εκτέλεση «ορισμένων κρίσιμων καθηκόντων» από έναν συμμετέχοντα στην ένωση οικονομικών φορέων.

42 Εντούτοις, παρά τις μικρές διαφοροποιήσεις μεταξύ των γλωσσικών αποδόσεων της οδηγίας 2014/24, τόσο από τη φράση «ορισμένων ουσιώδών καθηκόντων», που χρησιμοποιείται σε πολλές γλωσσικές αποδόσεις της οδηγίας, όπως εκείνες στην γαλλική («certaines tâches essentielles») και στην ιταλική («taluni compiti essenziali») γλώσσα, όσο και από τη φράση «ορισμένων κρίσιμων καθηκόντων», που χρησιμοποιείται σε άλλες γλωσσικές αποδόσεις της οδηγίας, όπως εκείνες στην ελληνική, την ισπανική («determinadas tareas críticas»), την γερμανική («bestimmte kritische Aufgaben»), την αγγλική («certain critical tasks»), την ολλανδική («bepaalde kritieke taken») και τη ρουμανική («anumite sarcini critice») γλώσσα, προκύπτει σαφώς ότι βούληση του νομοθέτη της Ένωσης είναι, σύμφωνα με τους σκοπούς που εξαγγέλλονται στις αιτιολογικές σκέψεις 1 και 2 της οδηγίας, να περιορίσει, εφαρμόζονταν ποιοτική και όχι απλώς ποσοτική προσέγγιση, τις υποχρεώσεις που μπορούν να επιβληθούν σε έναν φορέα που μετέχει σε ένωση οικονομικών φορέων, προκειμένου να ενθαρρύνει τη συμμετοχή ενώσεων όπως οι προσωρινές ενώσεις μικρομεσαίων επιχειρήσεων στις διαδικασίες διαγωνισμού για τη σύναψη δημοσίων συμβάσεων. Μια απαίτηση, όπως η προβλεπόμενη στο άρθρο 83, παράγραφος 8, τρίτη περίοδος, του κώδικα δημοσίων συμβάσεων, η οποία εκτείνεται στις «παροχές κατά το μεγαλύτερο μέρος του», αντιβαίνει στην προσέγγιση αυτή, υπερβαίνει το περιεχόμενο των στοχευμένων όρων που χρησιμοποιούνται στο άρθρο 63, παράγραφος 2, της οδηγίας 2014/24 και αντιστρατεύεται τον σκοπό της ενωσιακής νομοθεσίας στον τομέα αυτό ο οποίος συνίσταται στο άνοιγμα των δημοσίων συμβάσεων στον ευρύτερο δυνατό ανταγωνισμό και στη διευκόλυνση της πρόσβασης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στις δημόσιες συμβάσεις (απόφαση της 2ας Ιουνίου 2016, Pizzo, C-27/15, EU:C:2016:404, σκέψη 27).

43 Κατά τα λοιπά, ενώ το άρθρο 63, παράγραφος 2, της οδηγίας 2014/24 απλώς επιτρέπει στις αναθέτουσες αρχές να απαιτούν, μεταξύ άλλων και όσον αφορά τις συμβάσεις υπηρεσιών, την εκτέλεση ορισμένων καθηκόντων από συγκεκριμένο συμμετέχοντα στην ένωση οικονομικών φορέων, το άρθρο 83, παράγραφος 8, του κώδικα δημοσίων συμβάσεων επιβάλλει την εκτέλεση των παροχών κατά το μεγαλύτερο μέρος τους μόνον από την επιχείρηση που εκπροσωπεί την

ένωση οικονομικών φορέων, αποκλειομένων των λοιπών επιχειρήσεων που μετέχουν σε αυτή, και περιορίζει ανεπίτρεπτα την έννοια και το περιεχόμενο του γράμματος του άρθρου 63, παράγραφος 2, της οδηγίας 2014/24.

44 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 63 της οδηγίας 2014/24 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση κατά την οποία η επιχείρηση που εκπροσωπεί ένωση οικονομικών φορέων συμμετέχουσα σε διαγωνισμό για τη σύναψη δημόσιας σύμβασης πρέπει να πληροί τα κριτήρια της προκήρυξης του διαγωνισμού και να εκτελεί τις παροχές της σύμβασης κατά το μεγαλύτερο μέρος τους.

Επί των δικαστικών εξόδων

45 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (έκτο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 63 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με τις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων και την κατάργηση της οδηγίας 2004/18/ΕΚ, έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση κατά την οποία η επιχείρηση που εκπροσωπεί ένωση οικονομικών φορέων συμμετέχουσα σε διαγωνισμό για τη σύναψη δημόσιας σύμβασης πρέπει να πληροί τα κριτήρια της προκήρυξης του διαγωνισμού και να εκτελεί τις παροχές της σύμβασης κατά το μεγαλύτερο μέρος τους.

(υπογραφές)